

וַיִּנְהַג אֶת צֶאֱנוֹ אַחַר הַמִּדְבָּר. רבי יוסי אָמַר, מִשָּׁה, מִיּוֹם שְׁנוּלָד, לֹא זָזָה מִמְּנוֹ רוּחַ הַקֹּדֶשׁ. רָאָה בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ שְׁאוֹתוֹ מִדְבָּר הִיָּה קְדוֹשׁ, וּמוֹכֵן לְקַבֵּל עַל מַלְכוּת שָׁמַיִם עָלָיו. מָה עָשָׂה? הִנְהִיג אֶת הַצֵּאֵן אַחַר הַמִּדְבָּר. רַבִּי יִצְחָק אָמַר, אַחַר הַמִּדְבָּר עַל כָּל פְּנִיִּים, וְלֹא בַּמִּדְבָּר, שְׁלֹא רָצָה שְׂיִכְנְסוּ בְּתוֹכוֹ, אֶלֶּא הִרְחִיקֵם אַחַר הַמִּדְבָּר.

וַיָּבֵא אֶת הַר הָאֱלֹהִים חֲרֹבָה, הוּא לְבָדוּ בְּלֹא הַצֵּאֵן. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֶבְנָא דְמִקְבְּלָא פְּרוּזָא, כַּד חָמִי לִיה, (מִתְחַמָּא) מְדַלְגָא עֵילוּי. כַּף מִשָּׁה וְהָר סִינִי, כַּשְׁנִרְאוּ זֶה עִם זֶה, דְּלָג עָלָיו. זֶהוּ שְׁכִתוּב וַיָּבֵא אֶל הַר הָאֱלֹהִים חֲרֹבָה.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, מוֹכְנִים הָיוּ מִשְׁשֵׁת יָמֵי בְּרֵאשִׁית, זֶה עִם זֶה, וְאוֹתוֹ הָיוּ נִתְרַגְּשׁ הָהָר לְמוֹל מִשָּׁה. וְכִיּוֹן שְׁרָאָהּ שְׁנִכְנַס לְתוֹכוֹ וְדָלַג בּוֹ, עָמַד הָהָר. מְלַמֵּד שְׁשִׁמְחִים הָיוּ זֶה עִם זֶה. אָמַר רַבִּי יִנְאִי, יוֹדֵעַ הִיָּה מִשָּׁה שְׁאוֹתוֹ הָר, הָר הָאֱלֹהִים הוּא, שְׁכִתוּב וַיָּבֵא אֶל הַר הָאֱלֹהִים. שְׁשִׁנְנוּ, מָה רָאָה מִשָּׁה בְּאוֹתוֹ הָר? רָאָה עוֹפוֹת שְׁהָיוּ פוֹרְחִים וּפּוֹרְשִׁים כְּנִפְיָהֶם, וְלֹא הָיוּ נִכְנְסִים בּוֹ.

רַבִּי יִצְחָק (אָמַר רַבִּי יִצְחָק) אֹמְרִי, רָאָה הָעוֹפוֹת פּוֹרְחִים וְטָסִים מִשָּׁם, וְנוֹפְלִים לְרִגְלָיו שֶׁל מִשָּׁה. מִיָּד הִרְגִישׁ בְּעֵנָן, וְהֵעֱמִיד אֶת הָצֵאֵן אַחַר הַמִּדְבָּר, וְהוּא נִכְנַס לְבָדוּ.

וַיָּרָא מִלְּאֲפֵי ה' אֱלֹהֵי בְּלַבַּת אֵשׁ מִתּוֹךְ הַסֶּנֶה. רַבִּי תַנְחוּם אֹמְרִי, שְׁעַת הַמִּנְחָה הִיָּתָה, וְהָא כְּתִיב, (תְּהִלִּים מ"ב) יוֹמָם יִצְוֶה יְי' חֲסֵדוֹ. מִדַּת אָמַר, וְהָרִי כְּתוּב (תְּהִלִּים מ"ב) יוֹמָם יִצְוֶה ה' חֲסֵדוֹ. מִדַּת חֲסֵד

וַיִּנְהַג אֶת הַצֵּאֵן אַחַר הַמִּדְבָּר. (שְׁמוֹת ג') רַבִּי יוֹסִי אָמַר, מִשָּׁה, מִיּוֹם שְׁנוּלָד, לֹא זָזָה מִמְּנוֹ רוּחַ הַקֹּדֶשׁ. רָאָה בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ, שְׁאוֹתוֹ מִדְבָּר הִיָּה קְדוֹשׁ, וּמוֹכֵן לְקַבֵּל עוֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם עָלָיו. מָה עָשָׂה, הִנְהִיג אֶת הַצֵּאֵן אַחַר הַמִּדְבָּר. רַבִּי יִצְחָק אָמַר, אַחַר הַמִּדְבָּר עַל כָּל פְּנִיִּים, וְלֹא בַּמִּדְבָּר, שְׁלֹא רָצָה שְׂיִכְנְסוּ בְּתוֹכוֹ, אֶלֶּא הִרְחִיקֵם אַחַר הַמִּדְבָּר.

וַיָּבֵא אֶל הַר הָאֱלֹהִים חֲרֹבָה, (שְׁמוֹת ג') הוּא לְבָדוּ בְּלֹא צֵאֵן. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הָאִי אֲבָנָא, דְּמִקְבְּלָא פְּרוּזָא, כַּד חָמִי לִיה, (מִתְחַמָּא) מְדַלְגָא עֵילוּי. כַּף מִשָּׁה וְהָר סִינִי, כַּשְׁנִרְאוּ זֶה עִם זֶה, דְּלָג עָלָיו. הָדָא הוּא דְכְּתִיב, וַיָּבֵא אֶל הַר הָאֱלֹהִים חֲרֹבָה.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, מוֹכְנִים הָיוּ מִשְׁשֵׁת יָמֵי בְּרֵאשִׁית, זֶה עִם זֶה. וְאוֹתוֹ הָיוּ, נִתְרַגְּשׁ הָהָר לְמוֹל מִשָּׁה. וְכִיּוֹן שְׁרָאָהּ שְׁנִכְנַס לְתוֹכוֹ, וְדָלַג בּוֹ, עָמַד הָהָר. מְלַמֵּד, שְׁשִׁמְחִים הָיוּ זֶה עִם זֶה.

אָמַר רַבִּי יִנְאִי, (נ"א רַבִּי יוֹסִי) יוֹדֵעַ הִיָּה מִשָּׁה, שְׁאוֹתוֹ הָר, הָר הָאֱלֹהִים הוּא. דְּכְּתִיב וַיָּבֵא אֶל הַר הָאֱלֹהִים. דְּתַנָּן, מָה רָאָה מִשָּׁה בְּאוֹתוֹ הָר, רָאָה עוֹפוֹת שְׁהָיוּ פוֹרְחִים, וּפּוֹרְשִׁים כְּנִפְיָהֶם וְלֹא הָיוּ נִכְנְסִים בּוֹ.

רַבִּי יִצְחָק (נ"א אָמַר ר' יִצְחָק) אֹמְרִי, רָאָה הָעוֹפוֹת פּוֹרְחִים וְטָסִים מִשָּׁם, וְנוֹפְלִים לְרִגְלָיו שֶׁל מִשָּׁה, מִיָּד הִרְגִישׁ בְּעֵנָן, וְהֵעֱמִיד אֶת הַצֵּאֵן אַחַר הַמִּדְבָּר, וְהוּא נִכְנַס לְבָדוּ.

וַיָּרָא מִלְּאֲפֵי ה' אֱלֹהֵי בְּלַבַּת אֵשׁ מִתּוֹךְ הַסֶּנֶה. (שְׁמוֹת ג') רַבִּי תַנְחוּם אֹמְרִי, שְׁעַת הַמִּנְחָה הִיָּתָה, שְׁמִדַּת הַדִּין שׁוֹלְטָת בּוֹ. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר, וְהָא כְּתִיב, (תְּהִלִּים מ"ב) יוֹמָם יִצְוֶה יְי' חֲסֵדוֹ. מִדַּת אָמַר, וְהָרִי כְּתוּב (תְּהִלִּים מ"ב) יוֹמָם יִצְוֶה ה' חֲסֵדוֹ. מִדַּת חֲסֵד

יצחק, משויצא האור עד שנוטה לרדת נקרא יום, והוא מדת חסד. משנוטה לרדת נקרא ערב, והוא מדת הדין. והיינו שפתיב (בראשית א) ויקרא אלהים לאור יום.

אמר רבי יוחנן, שעת המנחה הוא משש שעות ולמטה. שלמדנו, רבי יצחק אומר, מהו שפתיב (שמות טז) בין הערבים תאכלו בשר ובבקר תשבעו לחם? בין הערבים, שהיא שעת הדין, תאכלו בשר. וכתוב בפסוק עודנו בין שניהם ואף ה' חרה בעם, משום שבין הערבים, דין המלכות שולט. ובבקר תשבעו לחם, משום שאותה שעה נקראת חסד, וכתוב (תהלים נב) חסד אל כל היום. וכתוב (בראשית א) ויקרא אלהים לאור יום. שהוא מהבקר.

רבי תנחום אומר, זה אדם וזה לבן. אדם - בין הערבים שפתיב (שמות טז) בין הערבים תאכלו בשר. ולכן בבקר, שפתיב ובבקר תשבעו לחם. רבי יצחק אומר, פתיב (שם יב) ושחטו אתו כל קהל עדת ישראל בין הערבים וגו', שהיא שעה לעשות דין. רבי יהודה אומר, למדנו משני כבשים שפכל יום - האחד מתקרב פנגד מדת החסד, והשני פנגד מדת הדין.

ואמר רבי יהודה, מהו שפתיב (שמות כט) את הפכש האחד תעשה בבקר, ולא כתוב את הפכש הראשון? אלא את הפכש האחד, מיוחד, פנגד מדת החסד. שפכל מקום, שני לא נאמר בו פי טוב.

רבי תנחום אומר, לפיכך יצחק תלן תפלת המנחה, שהיא פנגד מדת הדין. אמר רבי יצחק, מפאן (ירמיה ו) אוי לנו פי פנה

חסד קאמר, ולא מדת הדין. אמר רבי יצחק, משויצא האור, עד שנוטה לרדת, נקרא יום, והוא מדת חסד. משנוטה לרדת, נקרא ערב, והוא מדת הדין. והיינו דכתיב, (בראשית א) ויקרא אלהים לאור יום.

אמר רבי יוחנן, שעת המנחה הוא משש שעות ולמטה. דתניא ר' יצחק אומר, מהו דכתיב, (שמות טז) בין הערבים תאכלו בשר ובבקר תשבעו לחם. בין הערבים, שהיא שעתא (דף כ"א ע"ב) דדינא תאכלו בשר. וכתוב, (במדבר י"א) הפשר עודנו בין שניהם ואף יי' חרה בעם. משום, דבין הערבים, דינא דמלכותא שליט. ובבקר תשבעו לחם, משום דאקרי חסד ההוא שעתא, וכתוב, (תהלים נ"ב) חסד אל כל היום. וכתוב, (בראשית א) ויקרא אלהים לאור יום. דאיהו מצפרא.

רבי תנחום אומר, דא סומק, ודא תנור. סומק: בין הערבים. דכתיב, (שמות טז) בין הערבים תאכלו בשר. וחוורא: בצפרא. דכתיב, ובבקר תשבעו לחם. רבי יצחק אומר, פתיב, (שמות י"ב) ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל בין הערבים וגו'. דהוא שעתא למעבד דינא. רבי יהודה אומר, ילפינן משני כבשים שפכל יום, האחד מתקרב פנגד מדת החסד, והשני כנגד מדת הדין.

ואמר רבי יהודה, מהו דכתיב, (במדבר כ"ח) את הפכש האחד תעשה בבקר, ולא כתיב את הפכש הראשון, אלא את הפכש האחד, מיוחד, פנגד מדת החסד. דבכל מקום, שני, לא נאמר בו פי טוב.

רבי תנחום אומר, לפיכך, יצחק תלן תפלת המנחה, שהיא כנגד מדת הדין. אמר רבי

תלן תפלת המנחה, שהיא כנגד מדת הדין. אמר רבי יצחק, מפאן (ירמיה ו) אוי לנו פי פנה